

BARAJ GÖLÜ VE ÇEVRELERİNİN REKREASYONEL KULLANIMINA YÖNELİK POTANSİYELLERİNİN BELİRLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARASTIRMA; DERİNER BARAJI ÖRNEĞİNDE*

*A STUDY ON RECREATIONAL USE OF DAM RESERVOIRS AND SURROUNDING: A CASE STUDY
FROM DERİNER-ARTVIN, TURKEY*

Hilal SURAT**

Öz

Önemli doğal kaynaklardan biri olan ve aynı zamanda doğal ve kültürel özellikleri ile öne çıkan baraj alanları ve çevreleri günümüzde hem rekreasyonel hem de turistik amaçlı kullanılmaya başlanmıştır. Deriner Baraj gölü ve çevresi; coğrafi konum, morfolojik özellikleri, iklim, bitki örtüsü ve çevresindeki yerleşim alanlarından kaynaklı geleneksel kültür özellikleri-çeşitliliği ile önemli rekreasyon potansiyeline sahiptir. Fakat bu alan rekreasyon alanı olarak yeterince değerlendirilmemiştir. Yapılan çalışmada baraj gölü çevresinde rekreasyonel amaçlı kullanımlar için değerlendirilebilecek alanlar belirlenmiştir. Belirlenen bu alanların hem kente yakın olmaları hem de Artvin-Erzurum karayolu üzerinde olmaları, kolay ulaşım sağlanmalarına rağmen bu alanlardan etkin bir şekilde yararlanılamamaktadır. Alternatif rekreasyonel alanların oluşturulması ve halkın rekreasyonel taleplerinin karşılanmasında baraj alanı ve çevresinin planlanması önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu çalışma ile Deriner Baraj gölü ve çevresinin mevcut rekreasyonel potansiyelinin ve olanaklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, alanın sahip olduğu peyzaj potansiyeli sosyo-ekonomik, kültürel ve doğal özellikleri SWOT Analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiş, alanın olumlu-olumsuz yönleri sunduğu fırsatlar ve ortaya çıkabilecek ya da mevcut tehditler belirlenmiştir. Aynı zamanda Gülez yöntemi kullanılarak alanların mevcut rekreasyon potansiyeli belirlenerek, bu alanların sürdürülebilir kullanımı açısından değerlendirilebilecek alternatifleri sunabilmek adına elde edilen veriler doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Rekreasyon, Suya dayalı faaliyetler, Doğal Peyzaj, Baraj, Deriner, Artvin.

Abstract

Deriner Dam and its surroundings has on; important recreation potential not only for the geographical location, climate, flora, traditional cultural features but also for the diversity of natural and cultural geography. But this area is not known as a recreation area by the most of Artvin citizens. Although the field which may be determined around the dam lake recreation area is nearby the downtown and driving way is easy to go, participation to the route is not enough, Thus the field can not be used efficiently. Deriner Dam and its surroundings area should be introduced in a better way to people whose needs are increasing through recreation areas. Natural and cultural characteristics in the dam areas and surroundings are used for tourism and recreational. Dam and surroundings areas have a strong recreational potential due to the number and diversity of the cultural and natural landscape elements. In this research, it was aimed to determine tourism and recreational possibilities by using SWOT analysis in Deriner Dam. Deriner dam province have landscape potential (socio-economic, cultural and natural properties) was investigated, tourism and recreational opportunities are identified, these possibilities are evaluated using SWOT analysis and some suggestions for the sustainable use of these areas has been introduced.

KeyWords: Recreation, Water based activities, Natural Landscape, Dam, Deriner, Artvin.

1. GİRİŞ

Kentlerde yoğunlaşan çevre sorunlarıyla birlikte zorlaşan yaşam şartlarıyla da mücadele içinde olan günümüz insanı; bedensel, psikolojik ve sosyal sorunlarıyla iç içe yaşamak zorundadır. İnsanda ve onun yaşadığı çevrede oluşan bu olumsuz değişim, çağımız insanının rekreasyon gereksiniminin büyük ölçüde artmasına yol açmıştır. Günümüzde artık insanlar, sağlıklı ve monoton kent yaşamından uzaklaşıp doğaya dönerek boş zamanlarını değerlendirmek, çalışma ve yaşam koşulları sonucu oluşan yorgunluğunu gidermek için eğlenmeyi ve sosyalleşmeyi sağlayan birtakım rekreasyonel faaliyetlere katılmaktadır (Koçan, 2012).

Rekreasyon, yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince "re-tekrar" ve "create-yaratma" sözcüklerinden türemiştir (Akten, 2003). Yani rekreasyon kişilerin çalışma dışı serbest zamanları içerisinde (Driver ve Tocher, 1970; Müderrisoğlu et al., 2010); uzaklaşmak, zevk almaya yönelik eğlenmek, dinlenmek, öğrenmek, hava değişimi, gezme-görme, sağlık, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi pek çok amaçla, ev dışında veya ev içinde, açık veya kapalı alanlarda

* Bu araştırma, Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen "Deriner Baraj Gölü ve Yakın Çevresinde Suya Dayanlı Rekreasyonel Faaliyetlerin Planlanması Üzerine Bir Araştırma" başlıklı 2013.F12.02.05 nolu projeden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, hilal881@artvin.edu.tr

ya da pasif-aktif şekillerde, kent içinde veya kırsal alanlarda etkinliklere katılması olayı olarak tanımlanmaktadır (Uzun ve Altunkasa, 1991; Karaküçük, 1999).

Rekreasyon artık toplumların vazgeçemeyecekleri bir gerekliliktir. Rekreasyonel faaliyetlere katılmak amacıyla, bir parçası olduğu ancak koparıldığı doğaya geçici de olsa dönmenin yollarını aramaktadır. Bununla beraber kent yakın çevrelerinde doğal nitelikli, işlevsel kırsal rekreasyon alanlarının çok az bulunması ve var olanlarında giderek azalması; insanların ekonomik imkanları ve zamanları ölçüsünde, rekreasyonel amaçlarla çok daha uzak yörelerdeki rekreasyonel alanlara yönelmelerini zorunlu hale getirmiştir (Özkan ve Kaplan, 1992; Karahan ve Orhan, 2009).

Toplumlar için önemli olan rekreasyon olgusunu ve alanların rekreasyonel değerini belirleyen, etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin başında rekreasyonel doğal faktörler (eğim iklim, yaban hayatı, floristik çeşitlilik, su kaynağının varlığı, alan kullanımı vb.), rekreasyonel alt ve üst yapı faktörleri (ulaşım-haberleşme-konaklama olanakları, sağlık tesis varlığı vb.) ile rekreasyonel sosyal faktörler gelmektedir (Albay, 2006; Karahan ve Orhan, 2009; Topay ve Memlük, 2011). Bu doğal faktörlerden bir tanesi olan suyun varlığı, tarih boyunca insanoğlunun yiyecek, çoğalma ve öğrenmeyi sağlayabildiği, birçok yerleşim alanının kurulduğu, uygun iklimsel özellikleri ve sunduğu manzara ile eğlenceli zaman geçirilebilecekleri en ideal yaşam alanlarını oluşturmuştur. Su kaynakları ile bağlantısı olan yerleşim alanlarında suyun beslenme ve ulaşımında kolaylıklar sağlamanın yansira verdiği dinamizm, su ile buluşma özellikleri o yerleşime özgün bir karakter kazandıran, zaman içinde kentin gelişimini etkileyen, rolünü belirleyen, kentle bütünleşerek kimlik kazandıran en önemli parçası olmuştur (Cendere, 1998).

Su ögesi, doğaüstü farklılığının yarattığı fırsatlar bütünü ile her zaman önemli bir tasarım elemanı olmuştur. Su, bir kompozisyon içinde kendine yer bulabilen peyzajdaki en ilginç obje olup, uzaktan gözü cezbeder, davetkârdır, zevk verir, sıkıcılığı azaltır, manzarayı zenginleştirir ve netleştirir. Şekil, stil ve kapsam olarak en büyüğüne eşdeğer gelir ya da, en küçüğü oluşturur, keskinliği yumuşatarak sakin bir alana yayılabilir ya da kıvrımlı hareketlerle durağanlığa ve sıkıcılığa son veren romantik bir elemandır (Fairbrother, 1976; Wylson, 1986). İnsanlık tarihi boyunca suyun varlığı, insanları suyun bulunduğu ortamlara yerleşime yöneltmiş, estetik ve fonksiyonel amaçlarla sudan yararlanılmıştır. Çağlar boyunca su, yaşama mekanlarının biçimlenmesini sağlamış, çevre tasarımını da önemli ölçüde etkilemiştir. Suyun ferahlatıcı iklimik özelliklerinin bulunması, her canlıya uygun yaşama ortamı yaratması ve görsel estetik özelliklere sahip olması peyzajda vazgeçilmez bir tasarım unsuru haline gelmesini sağlamıştır (Memlük ve ark., 1994).

Su ve kıyısı alanlar yeryüzündeki başka hiçbir ekosistemle karşılanamayacak işlev ve değerlere sahiptir. Su varlıkları çekici olmaları nedeniyle rekreasyon faaliyetlerinde aranılan bir kaynaktır. İnsan sağlığı üzerindeki olumlu etkileri, çekicilikleri ve rekreasyonel potansiyelinin büyüklüğü sebebiyle su ve kıyıları en fazla tercih edilen rekreasyon alanlarıdır. Su varlıkları, bazen çeşitli rekreasyon kullanımlarına olanak vererek kaynak görevini üstlenmekte bazen de yüzey şekillerini bütünleyip görsel etkiyi artırarak alanın rekreasyonel potansiyelini etkilemektedir. Su yüzeylerini ve kıyıları rekreasyonel bakımından önemli kılan faktörlerden birisi gerçekleştirilebilecek aktivite çeşitliliğinin çok fazla olmasıdır (Khazim, 1990; Yılmaz, 2006; Karahan ve Orhan, 2009).

Bir yandan rekreasyon gereksiniminin artması, diğer bir yandan yoğun yerleşim alanlarında rekreasyon olanaklarının giderek azalmasından dolayı suya kıyısı olan alanlara talep giderek artmaktadır. Su kaynakları ve yakın çevreleri, rekreasyonel yönden potansiyeli yüksek alanlardır (William, 1973). Su kaynaklarının arazinin şeklini ve bitki örtüsünü etkilemesi, peyzaja farklılık katması, bulunduğu ortama görsel ve işitsel etkisi, duymusal haz, iklimsel konfor, sirkülasyon kontrolü olmak üzere estetik ve fonksiyonel yönden bir takım özellikler kazandırmaktadır. (Kılıç, 2001; Hamamcıoğlu, 2005; Önen, 2007). Günümüzde insanlar çoğunlukla suya dayalı rekreasyon faaliyetleri yapmaktan daha fazla haz duymakta ve genellikle bu faaliyetleri gerçekleştirebileceği alanları tercih etmektedir. Rekreasyonel açıdan su, hem karasal hem de suya ve kıyıya dayalı etkinlikler için önemli bir ortamdır (Boud-Bovy ve Lawsom, 1998). Bu nedenle, günümüz insanının rekreasyon gereksinimlerinin karşılanmasında önemli yeri olan su kaynakları ve çevreleri ile ilgili akılcı planlama ve yönetim çalışmalarının yapılması önem taşımaktadır. Birçok bilimsel araştırma, su yüzeyleri ve çevrelerinin rekreasyon amaçlı en çok tercih edilen alanlar olduğunu ve su kaynağı ve çevresinde yapılan rekreasyonel etkinliklerin insanların fiziksel ve ruhsal yapıları, görsel, işitsel, dokunsal özellikleri, birey ve toplum psikolojisi üzerine olumlu katkılarda bulunduğunu göstermiştir (Hattapoğlu, 2004; Uğurlu, 2005).

Hem ulusal hem de uluslararası bir çok önemli özelliğe sahip Baraj alanları ve çevreleri buldukları bölgelerde rekreasyonel olanaklardaki gelişmeye paralel olarak çekicilik yaratmaktadır. Baraj alanları bulunduğu bölgeye/bölgelere daha çok ziyaretçinin gelmesini, alt yapının geliştirilmesini,

bölgenin/yörenin kalkınmasını artırmaya yönelik katkıları mevcuttur. Baraj alanları ve çevrelerinin sanayi ve endüstri yerine rekreasyonel amaçla kullanılması ekolojik açıdan daha olumlu sonuçlar oluşturmaktadır. Bu alanlar ekolojik sürekliliğin sağlanabileceği doğal kaynak alanlarıdır. Bu kaynakların ekonomiye dönüşümü şeklinde fayda sağlamakla birlikte ziyaretçilere doğal, kültürel ve tarihi özellikleriyle zengin alanları tanıma ve yaşama fırsatı sunarlar. Aynı zamanda zengin bitki örtüsü ve faunasıyla ayrıcalıklı hassas ekosistemlerdir. Barajlar ve çevreleri taşıdıkları özellikleri itibari ile farklı bölge ve yükseltilerde farklı rekreasyonel olanaklar sunabilmektedir.

Baraj göllerinin rekreasyonel amaçla giderek artan bir şekilde kullanılmasına 1945 yıllarından itibaren başlanmıştır. Bu yıllardan sonra baraj gölleri, kamp yapma, manzara seyretme, balık tutma, sandalla dolaşma ve diğer su sporları için geniş olanaklar yaratmıştır (Özkazanç, 2005). Ülkemizde ise baraj göllerinde rekreasyonel faaliyetlere hızlı kentleşme, yaşam şartlarının zorlaşması, büyük kentlerdeki zaman yetersizliği ve sosyo-ekonomik nedenlerle bir denize kıyısı olmayan illerde doğal göl ve yapay göller ile baraj göllerinde piknik yapmak dışında farklı aktivite çalışmalarına ağırlık verilmeye başlanmıştır. Baraj göllerinin turizm ve rekreasyon açısından en büyük zenginliği, flora ve faunayı su ortamıyla birlikte sunmalarıdır. Özellikle su sporları baraj göllerinde yaygınlaşan yeni rekreasyon faaliyetleri arasındadır (Memlük, 1977; Doğaner, 2001). Yapılan araştırmalarda baraj göllerinde suya dayalı etkinliklerin yanı sıra (yüzme, sörfçülük, aletli su altı dalışı (Scuba diving), balık tutma, yelken sporları, motorla gezintiler, kano gezintileri, rafting- kürek sporu, su kayağı ve hava yastıklı teknelerle gezme), karadaki etkinliklerin resmini yapma, çevre gezileri, otomobille gezme, yol dışı araçlarla gezme, yürüyüş yapma, bisiklete binme, fotoğraf çekme ve manzara seyretme piknik, kamping, atlı gezintiler, avcılık, kuş gözetleme, fotoğrafçılık, uçar avcılığı gibi çevresel aktiviteler yoğunluk kazanmıştır (Memlük, 1977; Yılmaz ve Özel, 1999; Tanrıvermiş, 2000; Belkayalı ve Aydın, 2016).

Çoruh vadisi de, morfolojik yapıya bağlı olarak çevresine oranla farklı iklimsel karaktere sahip, ekolojik, biyolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik özellikleri ile farklı peyzaj karakterleri sunmaktadır. Çoruh vadisi üzerinde yapımı henüz tamamlanmış olan Deriner barajı ile mevcut arazi yapısı fiziksel yönden yeniden biçimlenmiştir. Bu yeni biçimlenme sonucu görsel nitelikleri yüksek ve rekreasyonel kullanımlara olanak tanıyan prestijli alanlar oluşmuştur. Bu çalışmanın amacı, yeniden biçimlenmiş bu fiziksel yapının rekreasyon potansiyelini ortaya koymak, ilde yaşayan ve ile ziyaret amacı ile gelen insanların rahatlıkla yararlanabilecekleri, doğal alan ve kaynaklara yönelik rekreasyon etkinliklerini geliştirmek için fiziki ve sosyal çevreyi bir bütün içinde ele alan, ekolojik kriterlere uygun alternatif etkinlik ve alan önerilerinde bulunmaktır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın ana materyalini Deriner Barajı ve çevresi oluşturmaktadır. Çalışmada alanın doğal ve kültürel özelliklerinin belirlenmesi ve planlamaya ilişkin önerilerin geliştirilebilmesi için geniş kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Alana farklı mevsimlerde gidilmiş, yerinde gözlem ve değerlendirmeler yapılmıştır. Deriner Baraj göl alanının bulunduğu güzergah üzerinde araştırma ve gözlemler yoğunlaştırılmıştır. Öncelikle alanın mevcut durumu, sorunları, sahip olduğu kaynak değerleri ve rekreasyonel potansiyelini ortaya koyabilmek amacıyla yerinde gözlem, analiz ve anket çalışmaları yapılarak alanda gerçekleştirilebilecek etkinlikler, türleri ve gerçekleştirilebilecek noktalar tespit edilmiştir.

Araştırmada öncelikle baraj alanı ve çevresinin rekreasyonel açıdan mevcut durumu, güçlü ve zayıf yönleri, ileriye dönük olarak da sunduğu olanaklar ve olası kısıtlamaların neler olduğunu belirlemek amacıyla Durum analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz yöntemi ile güçlü yönlerin ve fırsatların değerlendirilmesi ve zayıf yönleri ve tehdit unsurlarına karşı alınacak tedbirlere yönelik öneriler getirilmiştir. Bu bağlamda Deriner barajı ve çevresinin rekreasyonel potansiyelinin mevcut durumunun ilk defa bütüncül olarak araştırılması ve paydaşların araştırmaya dahil edilmesi yönüyle önemli bir çalışmadır. SWOT Analizi, yöreyi bir bütün olarak ele alarak mevcut durumunu ayrıntılı olarak incelemesi, turizm ve rekreasyon potansiyelini güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehdit faktörleriyle ortaya koyması ve yöreye uygun strateji ve politikaların oluşturulması açısından büyük önem taşır (Güngör ve Arslan, 2004; Birdir vd., 2016). SWOT Analiziyle, çalışma alanındaki mevcut rekreasyon durumunu tanımlayabilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Deriner barajı ve çevresinin rekreasyonel değer ve kaynakları nelerdir?

2. Deriner barajı ve çevresinin diğer rekreasyonel alanlara göre zayıf yönleri nelerdir? Bu eksiklerin giderilmesi için nelerin düzeltilmesine ve geliştirilmesine ihtiyaç vardır? Baraj alanının rekreasyonel açısından SWOT Analizi ve rekreasyonel yönden geliştirmesine Yönelik Öneriler nelerdir

3. Baraj alanı ve çevresi rekreasyonel amaçlı kullanım açısından ekonomik, teknolojik, politik, sosyo-kültürel, çevresel, hukuki vb. faktörler düşünüldüğünde ne gibi fırsatlara sahiptir? Bu fırsatlar ilin rekreasyonel gelişimi için nasıl değerlendirilebilir?

4. Baraj alanı ve çevresinde rekreasyonel kullanımı olumsuz etkileyen dış kaynaklı mevcut ve potansiyel tehdit unsurları nelerdir? Bu tehdit unsurlarına karşı ne gibi tedbirler alınabilir?

Daha sonra çalışma alanı sınırları içerisinde belirlenen alanların rekreasyonel potansiyellerinin ortaya konması amacıyla Gülez (1990) tarafından geliştirilmiş hali olan "Açık hava rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi" için kullanılan yöntem uygulanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli Ve Veri Toplama Tekniği

Araştırmada, Deriner baraj ve yakın çevresinin rekreasyonel açıdan mevcut durumunun ayrıntılı olarak incelenmesinin, rekreasyonel potansiyelinin ve bu potansiyelin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehdit faktörleriyle ortaya koyması ve yöreye uygun strateji ve politikaların oluşturulması amaçlanmış olup ve ilgili paydaşların yöneticilerinin görüşlerinin derinlemesine incelenmesi gerektiğinden araştırmada nitel yaklaşımlardan yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmada görüşme yönteminin kullanılmasının nedeni, mevcut durumun ve sorunların daha bütünsel, derinlemesine ve daha ayrıntılı anlaşılmasına imkan tanımasıdır. Yapılandırılmış görüşme ile ayrıca her katılımcıya aynı biçimde ve aynı sözcüklerle sorulması nedeniyle daha güvenilir sonuçlar vermektedir (Türnüklü, 2000; Birdir vd., 2016). Görüşme formu, yöre için veya benzer alanlar için daha önce yapılmış olan çalışmalardan ve yayınlanmış olan eserden (Önder ve Polat, 2004; Güngör ve Aslan, 2004; Salıcı ve Altunkasa, 2010; Emir, 2012; Sağlık vd., 2012; Tülek ve Barış, 2014; Birdir vd., 2016; Akşit, 2016) faydalanılarak oluşturulmuştur. Görüşmeler katılımcılarla önceden belirlenen gün ve saatlerde görevli oldukları kurumlarda kendi belirledikleri mekanlarda yüz yüze görüşmeye dayalı ve birebir olarak yürütülmüştür. Görüşmeler, 2016-2017 yıllarında farklı dönemlerde, Artvin İlinde faaliyet gösteren 60 kamu ve özel kurum yetkilisiyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca mesleki deneyim, arazi sörvey çalışmaları ve yerinde yapılan gözlemler, düşünce ve izlenimler kararların verilmesinde yardımcı olmuştur.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmada kullanılan "SWOT Analizi ve Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formunu" dolduracak katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede küçük bir örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtılması ön planda tutulmaktadır (Şimşek, 2013). Bu kapsamda, yönetici, akademisyen ya da uzman konumunda çalışan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden, Artvin Orman Bölge Müdürlüğünden, Artvin Orman İşletme Müdürlüğünden, DSİ 26. Artvin Bölge Müdürlüğünden, farklı seyahat acentalarından ve Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesinden olmak üzere toplam 60 kişi ile görüşülmüştür.

2.3. Araştırmada Kullanılan Veri Analiz Tekniği

SWOT Analizi için katılımcılardan alınan cevaplar, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen veriler tekrarlanma düzeyine göre sıralanarak yorumlama yoluna gidilmiştir. Araştırma esnasında, ortaya çıkan verilerin bütünü kapsayıp kapsamadığını belirlemek için, alan uzmanlarının görüşlerine başvurularak geri bildirimler doğrultusunda eksiklikler ve yanlışlıklar düzeltilmiştir. Son olarak, elde edilen bilgilerle tablolaştırılmış ve katılımcı görüşlerine göre öneriler sunulmuştur.

Rekreasyon Potansiyeli belirlemek amacıyla "Gülez Yöntemi" olarak adlandırılan yöntem için hazırlanan "Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu" belirlenen örnek alanlara uygulanmıştır. Örnek alan seçimlerinde temel alan kullanımları dikkate alınmıştır. Özellikle bu alanların seçiminde orman-tarım yerleşim alan varlığı, mevcut rekreasyonel altyapının var olması ve su yüzeyine yakınlık belirleyici olmuştur. Katılımcıların bu alanlara ilişkin değerlendirme yapabilmeleri amacıyla görsel sunumlar yapılmış, alanlar hakkında bilgiler verilmiştir. Katılımcılardan alınan cevaplar, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Elde edilen bilgiler tablolaştırılmış ve katılımcı görüşlerine göre öneriler sunulmuştur.

Gülez Yöntemi

Kiemstedt (1967) ve Buchwald et al. (1973) tarafından geliştirilen yöntem, orman ve su kıyılan, kıyı bölgeleri, hareketli yüzeyler gibi geniş kapsamlı ve çeşitli arazi yararlanmaları gösteren peyzaj elemanları için en yüksek değer verme esasına dayanmaktadır. Yöntem daha sonra Gülez (1980) tarafından ülkemiz koşullarına uygun olarak geliştirilmiştir. Geliştirilen yöntem, rekreasyon alanlarında rekreasyon potansiyellerinin kolayca bulunması için oldukça pratik bir hesaplama şekli getirmekte ve aşağıda gösterilen basit bir matematik formülle ifadesini bulmaktadır.

$$RP (\%)=P + İ + U + RK + OSE$$

Formülde belirli ağırlıklarla giren sembollerin anlamı ve alabilecekleri en çok (maksimum) puanların (ya da ağırlıkların) dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Formüldeki öğeler ve alabilecekleri puanlar (Güleç, 1990)

Semboller	Anlamı	Maximum Puan (Öğenin Ağırlık Puanı)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (minimum - 10)
% RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, toplam puan kuramsal olarak en çok 100 olacağından, formüldeki öğelerin alabilecekleri puanların toplamı yüzde olarak bir alanın rekreasyon potansiyelini verecektir. Yöntemdeki öğelerin hesaplanmasının kolay olması için, bu öğelerin o rekreasyon yeri için en çok alabilecekleri ayrıntılı puanları da gösteren bir "Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu" (RPDF) düzenlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu" (RPDF) (Güleç, 1990).

Değerlendirme Öğeleri	Öğenin Özellikleri	Açıklama		Alabileceği Mak.Puan
Peyzaj değeri (P)	Alanın büyüklüğü	10 ha.dan büyük 5-10 ha 1-5 ha 0.5-1ha	4 3 2 1	4
	Bitki örtüsü	Ağaçlık, çalılık, çayırılık Yalnız ağaçlık ve çayırılık Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık Çayırılık, seyrek ağaçlık Yalnız çayırılık ve çalılık Çalılık, seyrek ağaçlık Çayırılık, seyrek çalılık Yalnız çayırılık	7-8 6-7 5-6 4-5 3-4 3-4 2-3 1-3	8
	Su kaynağı varlığı-yakınlığı	Deniz kıyısı Göl kıyısı Akarsu kıyısı Dereler	7-8 6-7 4-5 1-4	8
	Topografik yapı	Düz alan Hafif dalgalı Az eğimli, yer yer düzlük Az engebeli Orta engebeli	5 4 3 2 1	5
	Görsel kalite	Panoramik görünüm Güzel görüş ve vistalar Alanın genel görsel estetik değer	3-4 2-3 1-3	4
	Diğer özellikler	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6	6
	İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ.) ortalaması°C 16-17-18-19-20-21-22-23-24-25 34-33-32-31-30-29-28-27-26-25 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
Yağış		Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ.) toplamı mm -50-100-150-200-250-300-350-400 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1		8
Güneşlenme		Yaz ayları bulutluluk ortalaması 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9 5 4 3 2 1		5
Rüzgârlılık		1 m/sec'den az 1-3 m/sec	2 1	2
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	Kıyı bandında bulunması Önemli karayolu güzergahları üzerinde olması, Turizmde öncelikli yörelerden olması	3-4 2-3 1-3	4
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	20 km'ye kadar uzaklık 50 km'ye kadar uzaklık 100 km'ye kadar uzaklık 200 km'ye kadar uzaklık	4-5 3-4 2-3 1-2	5

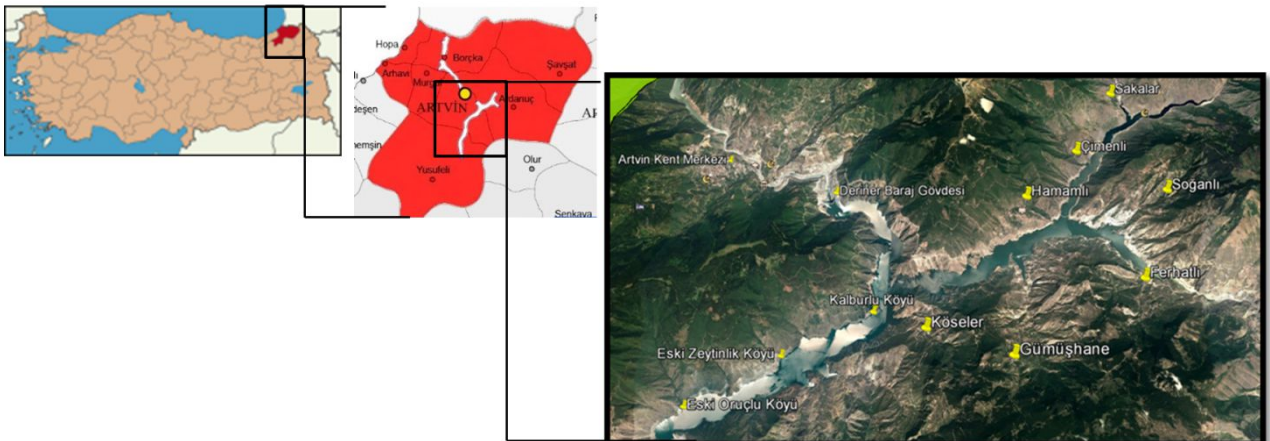
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	Yürüyerek 1saate kadar ya da taşıtla 0- ½ saat Taşıtla ½-1 saat Taşıtla 1-2 saat Taşıtla 2-3 saat	4 3 2 1	4
	Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme Belirli saatlerde taşıt bulabilme	3-4 1-3	4
	Ulaşımında diğer kolaylıklar	Örneğin teleferik olması, su yüzeyinden ulaşılabilme	1-3	3
Rekreatif Kolaylıklar (RO)	Piknik tesisleri	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklere göre)	1-4	4
	Su durumu	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklere göre)	1-3	3
	Geceleme tesisleri	Sabit geceleme tesisleri Çadırly ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	2 1-2	2
	WC'ler	Niteliklere göre	1-2	2
	Otopark	Niteliklere göre	1-2	2
	Satış birimlerinin olması	Niteliklere göre	1-2	2
	Bekçi ve görevliler	Sürekli bekçi / görevli Hafta sonlarında görevli	2 1	2
	Diğer kolaylıklar	Örneğin kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre)	1-3	3
Olumsuz Etkenler (OSE)	Hava kirliliği	Kirlilik derecesine göre	-1-3	-3
	Güvenceli olmaması	Güvence durumuna göre	-1-2	-2
	Su kirliliği	Deniz, göl ve akarsular için	-1	-1
	Bakımsızlık	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1	-1
	Gürültü	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	1	-2
	Diğer olumsuz etkenler	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	1-2	-2
Genel Toplam				100

Yukarıda bahsedilen yöntemin uygulanması sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- Rekreasyon Potansiyeli Çok Düşük (% 30 dan aşağı)
- Rekreasyon Potansiyeli Düşük (% 30 - % 45 arası)
- Rekreasyon Potansiyeli Orta (% 46 - % 60 arası)
- Rekreasyon Potansiyeli Yüksek (% 61 - % 75 arası)
- Rekreasyon Potansiyeli Çok Yüksek (% 75 den yukarı)

2.4. Çalışma alanı

Deriner Barajı, Artvin'de, Çoruh Nehri üzerinde, enerji üretmek amacıyla 1998 yılında inşasına başlanmış bir barajdır. Deriner Barajı ve HES, Doğu Karadeniz Bölgesinde Çoruh Nehri üzerinde ve Artvin İl Merkezini Erzurum İl Merkezine bağlayan Devlet Karayolu üzerindeki köprüünün 5 km membaındadır. Çoruh Nehri üzerindeki ilk kilit baraj olan Deriner Barajı Çift Eğrilikli Beton Kemer Barajlar arasında Türkiye'nin birinci Dünya'nın 4. Büyük beton kemer barajıdır. Deriner Barajı'nın temelden yüksekliği 249 metre, kret uzunluğu 720 metre ve kret genişliği 12-18 metredir (URL-2,17.08.2016). Deriner Baraj gölü çevresindeki Artvin -Şavşat Karayolu üzerinde Sakalar köyüne kadar olan yaklaşık 20 km lik kısım, Ardanoç-Şavşat Karayolu ayırımından itibaren yaklaşık 24 km'lik kısım ve Artvin-Erzurum karayolu üzerindeki yaklaşık 20 km lik kısım çalışma alanı güzergahı olarak seçilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma alanı

Araştırma alanının genel iklim karakteristiği, Karasal, Karadeniz ve Akdeniz iklimleri arasında geçiş bölgesi özelliklerini göstermektedir. Yıllık ortalama yağış 650.6 mm'dir. Yıllık ortalama sıcaklık 12.6°C, yıllık ortalama yüksek sıcaklık 40.7°C, yıllık ortalama düşük sıcaklık - 9.9 °C'dır. Rezervuarda yıllık ortalama buharlaşma 992 mm 'dir. Çoruh nehrinin Baraj yerinde yıllık ortalama akım miktarı yaklaşık 5,063 milyar m³ veya ortalama debi olarak 154 m³/s dir. Baraj yeri, V şekilli bir vadide yer alır. Bölge morfolojik olarak dik yamaçlar (genellikle 450), sarp kayalıklar ve derin olarak oyulmuş dar derelerle karakterize edilir (Anonim, 2014; Eminağaoğlu vd., 2015).

Baraj alanı; hem Çoruh Vadisi önemli bitki alanı hem de Kuzeydoğu Anadolu Bitkisel Çeşitlilik Merkezi (SWA.19 Kuzey Doğu Anadolu) olarak tanımlanan bölgede yer almaktadır. WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı), bölgenin ılıman kuşak ormanlarını Dünya üzerinde korumada öncelikli 200 Ekolojik Bölgeden biri olarak ilan etmiştir. Çoruh Vadisi, dünyanın biyolojik çeşitlilik açısından en zengin ve aynı zamanda tehlike altındaki en önemli 34 Karasal Ekolojik Bölgesinden biri olan Kafkasya Sıcak noktası (Caucasus Hotspot) içerisinde yer almaktadır. Deriner Baraj aynası altında yayılış gösterdiği, ayrıca Çoruh Havzasında yayılış gösteren 14'i endemik 2'si endemik olmayan nadir olmak üzere toplam 16 adet bitki türünün risk altında olduğu ve Deriner Barajı su aynası altında kaldığı yapılan araştırmalar sonucu belirlenmiştir (Anonim, 2011). Nehir çevresindeki alanlar, boz ayı, dağ keçisi, çengel boynuzlu keçi, yaban domuzu, kurt, çakal, tilki, porsuk, sansar, su samuru, tavşan mevcuttur. Sahip olduğu balık tür sayısı oldukça sınırlıdır.

Deriner barajı etrafında bulunan yerleşimler Çoruh nehrinin dar vadisi boyunca sıralanmış olup köyler, vadi yamacının alçak kesimlerinde bulunmaktadır. Baraj aynası altında kalan Kalburlu, Zeytinlik ve Oruçlu köylerinin yanısıra güzergah üzerinde Hamamlı, Çimenli, Sakalar, Ferhatlı, Soğanlı, Gümüşhane, Köseler köyleri de bulunmaktadır (Şekil 1).

Deriner barajının yapılması ve rezervuar alanının su tutmaya başlamasıyla, Kalburlu, Zeytinlik ve Oruçlu Köyleri buldukları yükseltiden daha yüksek kotlara taşınma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Oruçlu köyü sakinleri yeni yerleşim yeri olarak, mezraa yerleşim alanlarını kullanmaya başlamışken, Zeytinlik köyü sakinleri, eski yerleşim yeri ile Artvin-Erzurum (D-950) karayolu arasında kalan kesime yerleşmiştir. Bu yerleşim yerlerinden Zeytinlik (Sırya) köy sınırları içerisinde, 1856 yılında yapılmış tarihi cami ile Oruçlu Köy yerleşim alanı içerisinde 1909 yılında yapılmış tarihi bir cami ile 1900'lü yılların başında Rus işgali döneminde inşa edilmiş gümrük binası (Orhan ve Gök, 2016) yeni yapılan yerleşim yerlerine taşınmıştır. Fakat Çoruh Nehri'nin bir kolu olan Şavşat Deresi'nin üzerinde bulunan Artvin'in Ardanuç, Şavşat ve yöredeki köylerle bağlantısını sağlayan tarihi Berta köprüsü, Zeytinlik (Sırya) köy sınırları içerisinde Selçuklu dönemine ait olduğu düşünülen iki türbe (Aşağı ve Yukarı Zeytinlik Türbeleri), Saltuklu dönemine ait iki kümbet, Selçuklulara ait Ferhatlı Köprüsü, Avcılar Köyü Köprüsü onarımları yapıldıktan sonra baraj aynası altında kalması onaylanmıştır (Anonim, 2013).

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Deriner Baraj Gölü 'nün SWOT Analizi Sonuçları

Turizm ve rekreasyonel potansiyeli olan alanların geliştirilmesine yönelik hem sektör içi faktörlerden kaynaklanan güçlü ve zayıf yönlerin analizi, hem de dış çevresel durumların oluşturduğu tehdit ve fırsatların analizi gerekmektedir. Çalışma kapsamında yapılan Deriner barajı ve yakın çevresinin rekreasyonel açıdan mevcut durumunun ayrıntılı olarak incelendiği güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehdit faktörlerine yönelik değerlendirme sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Deriner Barajı ve yakın çevresi için yapılan SWOT Analizi sonuçları

Güçlü Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Zengin flora, fauna varlığı• Alan ve yakın çevresinde zengin manzara seyir noktalarının bulunması, foto safari olanağına sahip alanların varlığı• Suya dayalı ve çeşitli rekreasyonel faaliyetlere potansiyel oluşturması• Alanın konumunun Artvin karayolu koridoru üzerinde ulusal ana ulaşım ağı içerisinde yer alması• Değişik rekreasyonel faaliyetlere olanak sağlayan topografik yapı• Dünyanın önemli vadilerinden ve nehirlerinden biri olan Çoruh vadisi ve Çoruh nehrinin varlığı,• Macera ve keşif duygusu uyandıran alanların varlığı• Barajın inşa edilmesi ile nehir habitatu göl habitata dönüşerek yeni bir göl ekosistemi oluşturması• Başta su kuşları olmak üzere alana dinlenme, beslenme, barınma hatta kuluçka dönemleri için kuş türlerinin gelmesi
Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Yeterli tanıtım ve pazarlama faaliyetinin olmaması• Rekreasyon etkinlikleri için eğitimli kalifiye eleman eksikliği• Alanda yol yapım çalışmalarından kaynaklı bozulmuş olan alanlarda onarım çalışmalarının yetersiz olması• Doğal, kültürel ve tarihi mirasın korunması konusundaki yetersizlikler,

- Rekreasyona yönelik hizmet sektörünün gelişmemiş olması ve altyapı ve hizmet kalitesinin ihtiyacı karşılayamaması
- Finansal ve tanıtım sorunları
- Turistik hizmet sektörünün gelişmemiş olması ve turizm yatırımı yapmak için imkânların kısıtlı olması,
- Vatandaşların baraj gölleri konusundaki bilinçli olmamaları,
- Güzergah üstünde bulunan rekreasyon alanlarına yönelik yönlendirme veya tanıtım tabelaların eksikliği,
- Toplam 2 650 ha. alan göl aynası altında kalacak, 14'ü endemik 2'si endemik olmayan nadir olmak üzere toplam 16 adet bitki türünün Deriner Barajı su aynası altında kalması, 2 köy yerleşiminin (Zeytinlik ve Oruçlu) ve yerleşimlerde bulunan kültürel miras unsurlarının baraj suları altında kalması

Fırsatlar

- Kent merkezi dışında rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirmek için potansiyeli yüksek alternatif bir kırsal rekreasyon alanı niteliğini taşıması
- 1960'lı yıllara kadar Çoruh nehri üzerinde taşımacılık faaliyetinin yapılmış olması
- Yönlendirilebilecek işgücünün varlığı
- Yerel yönetimlerin ve yerel halkın rekreasyon çalışmalarına yönelik ilgisi ve yatırım yapmaya istekli olması
- Baraj gölü ve çevresinde rekreasyonel etkinlikleri yapmaya yönelik artan ilgi çekicilik
- Yöre halkının rekreatif faaliyetlere katılım göstermeye istekli olması
- Macera ve keşif duygusu uyandıran, görülmeye değer manzaraya sahip alanların varlığı
- Boş zamanlarını geçirebilecekleri tesislerin varlığı ve yeni mesire ve dinlenme alanlarının oluşması
- Göl kıyısında kurulacak olan yeni Zeytinlik köyünün manzara avantajından yararlanılarak, kırsal turizme ev sahipliği yapabilecek bir yapıya dönüştürülmesi
- Kent merkezi dışında alternatif bir kırsal rekreasyon alanı niteliğini taşıması
- Zengin flora ve fauna varlığı
- Doğu Karadeniz'e ilginin artması
- Yöre halkının rekreatif faaliyetlere katılım göstermeye istekli olması
- Başta su kuşları olmak üzere alana dinlenme, beslenme, barınma hatta kuluçka dönemleri için kuş türlerinin gelmesi

Tehditler

- Zeytin bahçelerinin sular altında kalması, zeytin tarımı yapılacak uygun arazinin kısıtlı olması
- Köy yerleşimlerinin yer değiştirmesi ile yapılan meskenlerin tamamında geleneksel mimariden uzak konutların inşa edilmesi,
- Turizm yatırımı yapmak için yasal imkanların kısıtlı olması,
- Ekip ve ekipman yetersizliği nedeniyle baraj altında kalan tarihi eserlerin korunmasında yaşanan zorluklar
- Çevreye ilişkin yasal mevzuatın yetersizliği, mevzuata uyulmaması ve yasal bir yaptırımın olmaması,
- Güzergah üstünde bulunan rekreasyon alanlarına yönelik yönlendirme veya tanıtım tabelaların eksikliği,
- Erozyon alanlarının rekreasyon alanlarını ve ulaşım imkanlarını olumsuz yönde etkilemesi
- Yapılan rekreasyonel faaliyetler sonucu doğal hayatın zarar görmesine, bitki örtüsünün bozulmasına ve buna bağlı olarak yörenin estetik değerlerinin azalması
- Doğal, kültürel ve tarihi mirasın korunması konusundaki yetersizlikler ve baraj altında kalan tarihi eserlerin korunmasında yaşanan zorluklar
- Alanda yol yapım çalışmalarından kaynaklı bozulmuş olan alanlarda onarım çalışmalarının yetersiz olması

3.2. Deriner Baraj Gölü ve Yakın Çevresinin Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması

Artvin'de gününbirlik rekreasyon alanlarının oluşumunda etkili olan coğrafi şartlar incelendiğinde iklim, bitki örtüsü, su varlığı ve topografya faktörlerinin oldukça etkili olduğu görülmektedir. Çalışma alanı, bitki coğrafyası yönünden; Holarktik Bölgenin Avrupa-Sibirya flora alanının Colchis (Kolşik) kesiminde yer alması sebebiyle doğal bitki örtüsü açısından oldukça zengindir. Artvin genel iklim karakteristiği, Karasal, Karadeniz ve Akdeniz iklimleri arasında geçiş bölgesi özelliklerini göstermektedir. Sahip olduğu iklim karakteristiği, zengin biyolojik çeşitlilik, su varlığı ve zengin topoğrafik yapısı ile araştırma alanı rekreasyon faaliyetleri için birçok doğal mesire alanının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Aynı zamanda Artvin'in ekonomik, sosyal ve mekansal olarak geçirdiği değişim ve gelişim yeşil alanlara olan sosyal ihtiyacı arttırmıştır.

Deriner baraj gölü ve yakın çevresindeki rekreasyonel potansiyelleri belirlenecek alanların seçiminde alanın sahip olduğu temel alan kullanımları dikkate alınmıştır. Alan kullanım türlerinden temel kullanımlara sahip orman alanlarına, tarım alanlarına, yerleşim alanlarına, mevcut rekreasyonel altyapının var olduğu alanlara ve su yüzeyine yakınlık belirleyici olmuştur. Bu kriterler dikkate alındığında çalışma alanı sınırları içerisinde 15 adet alan belirlenmiştir. Çalışmaya konu olmuş bu alanlar 2 mesire alanı, 1 piknik alanı, 6 eski yerleşim alanı yakını, 1 eski orman deposu alanı, 1 eski zeytin deposu alanı, 1 baraj gövdesini gören alan ve 3 karayolu kenar bandı niteliği alan niteliği taşımaktadırlar (Tablo 4). Çalışmanın ikinci aşamasını oluşturan bu kısımda seçilen alanların ve tüm Deriner baraj ve yakın çevresinin geneline yönelik rekreasyonel potansiyelleri belirlenmiştir. Değerlendirme sonucunda, çalışma alanlarının ulaşılmış olduğu rekreasyonel potansiyel değerleri Tablo 5' de verilmiştir.

Su kaynakları ve çevrelerinin sahip olduğu doğal özelliklerinin faaliyet gereksinimlerine ve istemlerine göre değerlendirilmesinde, Memluk (1977)'nin kullandığı aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır;

- Karasal sularda balık tutma olanağı sunması(Kirlenmemiş karasal su yüzeylerinde(nehirler, dereler, kanallar ve göller) balık tutma işleminin hem yapılabildiği hem de görsel olarak izlenebildiği alanlar)

- Karasal sular da diğer aktif faaliyetlerin yapılabilirlik olanağı sunması (Kirlenmemiş karasal su yüzeylerinde yüzme ve gezinti faaliyetlerinin yapılabildiği ve görsel olarak izlenebildiği alanlar)
- Karasal sulara yönelik informal rekreasyon içinde nitelendirilen faaliyetlerin yapılabilirliğine imkan tanınması (Güzel görünüm yönünden değişik özellikler gösteren ve aynı zamanda gelişmiş bir ulaşım sisteminin söz konusu olduğu alanlar)

Tablo 4. Çalışma alanında rekreasyonel potansiyelleri belirlenen alanlar ve özellikleri

1 Nolu Alan: Artvin-Erzurum Karayolu üzerindeki ilk tünel çıkışında bulunan yaklaşık 600 m² bir alandır. Bu alandan baraj gövdesi görülebilmektedir. Seyir amaçlı kullanılabilir bir mola noktası olarak değerlendirilebilecek bir alan.

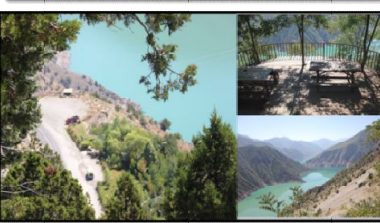

2 Ve 3 Nolu Alan: Zeytinlik köyü olarak bilinen köyün su kotu üzerinde kalan kısımdaki alanlardır. Zeytinlik köyünün bir kısmı Deriner baraj gölü aynası altında kalmıştır. Sular altında kalan 2 tane türbe, çermik(ılca) ve Artvinin en eski 2. camisi Erzurum-Artvin karayolunun hemen üst kotunda bulunan 2 nolu alana taşınmıştır.

3,53 nolu alanda ise hala Zeytinlik köy sakinlerinin yaşadığı iskanlar mevcuttur. 2 nolu alandaki kültürel yapıların varlığı bu alanı değerli kılmaktadır. Aynı zamanda baraj gölünün oluşması ile ortaya çıkan 3 nolu alan ise 2 nolu alandaki tarihi yapıları ziyarete gelenler için kullanabilecekleri alt yapı tesislerinin rahatlıkla planlanabilecek, kırsal turizme ev sahipliği yapabilecek, aynı zamanda manzara avantajından maksimum faydalanabilecek bir alan özelliği taşımaktadır. 3 nolu alan aynı zamanda su yüzeyine oldukça yakındır. Bu alanda yerel halk tarafından geçici olarak bir iskele kurulmuştur.

4 Nolu Alan: Mesire alanı olarak kullanılmaktadır. Fatih mesire alanı olarak bilinmektedir. Artvin Şavşat-Ardanuç karayolu üzerindedir. Varyant yolun 10.kilometresine kurulan ve Deriner Barajı Gövde Sahasının hemen üst kotlarında yer almaktadır. Deriner Barajı gövdesinden yaklaşık 200 m yükseklikte seyir platformu bulunmaktadır. Satış ünitesi, wc'ler, çeşme, üstü kapalı oturma üniteleri, piknik masaları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, gibi birtakım donatılar bulunmaktadır. Hali hazırda kullanılan bir alandır.

5 Nolu Alan: Mesire alanı olarak kullanılmaktadır. 125. Yıl çeşmesi mesire alanı olarak bilinmektedir. Yol üstü araçların mola noktası olarak kullanılmaktadır. Yeme-içme ünitesi, satış birimi, wc'ler, çeşme, seyir terası, piknik masaları, otopark gibi birtakım kullanımlar mevcuttur. Hali hazırda kullanılan bir alandır.

6 ve 7 Nolu Alan: Artvin Şavşat-Ardanuç karayolu üzerinde bulunan bu iki alan birer mola noktası olarak değerlendirilebilecek barajın sunduğu muhteşem manzaralara hakim noktalarda bulunmaktadır.

8 Nolu Alan: Bu alan tarihi Berta köprüsü yerine yapılan Berta viyadüğünün Ardanuç yol ayrımı üzerinde bulunan DSİ kurumu tarafından yapılmış olan piknik alanı niteliğindedir. Alan henüz faaliyete geçmemiştir. Piknik masaları, oyun ekipmanları, aydınlatma üniteleri, çöp kutuları, kapalı oturma üniteleri, otopark, satış ünitesi, wc vb. birtakım kullanımlar mevcuttur.

9 Nolu Alan: Bu alan tarihi Berta köprüsü yerine yapılan Berta viyadüğünün Şavşat yol ayrımından itibaren 1-1.5 km mesafe boyunca bulunan karayolu kenar bandı özelliğindedir.

10 Nolu Alan: Artvin ilinin merkez köylerinden Ortaköy yerleşiminin giriş kısmında bulunan bir alan. Barajın faaliyete geçmesinden önce yerleşim yeri olarak kullanılan bir alan özelliğindedir. Baraj su toplamaya başladıktan yerleşim birimleri su altında kalmışlardır. Su altında kalmayan düzlük alan yerel halk tarafından sık sık balık tutmak amaçlı, piknik yapmak amaçlı ve araçlar için mola noktası olarak kullanılmaktadır. Herhangi bir altyapı tesisi bulunmamaktadır.

11 ve 12 Nolu Alan: Artvin Ardanuç yolu üzerinde bulunup 11 nolu alan bir kısmı sular altında kalmış yerleşim yeri niteliğindedir. 12 nolu alan ise yerleşim yeri olan kısmın sular altında kaldığı eski bir yerleşim yeri niteliğindedir. Her iki alanda da su yüzeyi ile temas kurulabilecek ulaşım olanağı vardır.

13 nolu alan: Ardanuç ilçesine bağlı Ferhatlı köyü Artvin Deriner barajından etkilenen köylerin başında geliyor. Seçilen alan bu köy yerleşiminin su kotuna yakın olan çoğunlukla tarım arazilerinin bulunduğu bir alan niteliğindedir. Su kıyısı boyunca

muhteşem mağaralar mevcuttur.

14 Nolu Alan: Artvin ilinin Ardanuç ilçesine bağlı Gümüşhane bağlık köyünün sınırları içerisinde bulunan eskiden Orman Bölge Müdürlüğüne ait orman deposu olarak kullanılan bir alandır. Su kıyısına kadar inen ulaşım ağı mevcuttur.

15 nolu alan: 3 ve 4 nolu alanın tam karşı kıyısında bulunan alan baraj suları altında kalmadan önce zeytinlik deposu olarak kullanılan bir alan niteliğindedir.

3.3. Araştırma Alanlarının Rekreatif Potansiyel Değerlendirmesi

Alanların rekreasyon potansiyel değeri Gülez'in (1990) "Açık hava Alanlarının Rekreatif Potansiyelinin Saptanması" yöntemi ile ortaya konulmuştur. Çalışma alanında belirlenen 15 değerlendirme alanının peyzaj değeri, iklim, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve mevcut olumsuz etkenlere yapılan değerlendirme sonuçlarına bakıldığında potansiyel rekreatif değerlerinin %36-67 arasında değiştiği belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Deriner baraj gölünün yakın çevresinde bulunan alanların rekreasyon potansiyelinin saptanması ile ilgili faktörler

Rekreasyon Alanları	Peyzaj Değeri	İklim Değeri	Ulaşılabilirlik	Rekreatif Kolaylık	Olumsuz Etkenler (-)	Rekreasyon Değeri (%)	Potansiyel değeri
1 nolu alan	21	14	15	3	-6	47	Orta
2 nolu alan	27	15	18	9	-8	61	Yüksek
3 nolu alan	33	15	18	7	-8	65	Yüksek
4 nolu alan	28	12	16	17	-6	67	Yüksek
5 nolu alan	28	15	16	18	-6	61	Yüksek
6 nolu alan	21	14	15	3	-8	45	Düşük
7 nolu alan	19	12	13	0	-8	36	Düşük
8 nolu alan	26	12	15	16	-6	63	Yüksek
9 nolu alan	21	12	13	0	-8	38	Düşük
10 nolu alan	22	15	15	0	-8	44	Düşük
11 nolu alan	30	15	13	5	-8	57	Orta
12 nolu alan	28	15	13	0	-8	48	Orta
13 nolu alan	33	15	15	9	-6	66	Yüksek
14 nolu alan	27	13	13	1	-6	48	Orta
15 nolu alan	28	13	10	1	-6	46	Orta

Gülez (1990) yöntemine göre yapılan değerlendirmeler sonucunda Deriner Barajı ve baraj gölü yakın çevresinde rekreasyon potansiyel değerleri belirlenmiştir. Rekreasyon değerinin en yüksek olduğu alan 4 nolu alan (Fatih mesire alanı) (% 67) iken, bunu 13 nolu alan (Ferhatlı Köy yerleşkesi yakını) (% 66), 3 nolu alan (Zeytinlik köy yerleşkesi alanı) (% 65), 8 nolu alan (DSİ mesire alanı) (% 61) ve 2 nolu (zeytinlik köy tarihi serlerin taşındığı alan) alan, 5 nolu (125. Yıl çeşmesi mesire alanı) alan (%61) takip etmektedir (Tablo 5).

4 ve 3 nolu alanlarda rekreatif potansiyelin yüksek olmasında peyzaj değeri, ulaşılabilirlik ve iklim özelliklerinin etkili olduğu, 4 ve 5 nolu alanlarda rekreatif potansiyelin yüksek olmasında ise peyzaj değeri, ulaşılabilirlik ve rekreatif kolaylıklar başka bir ifadeyle alt yapı tesislerinin varlığı gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. 11, 12, 14, 15 nolu alanların ise rekreasyon değeri ise orta düzeyde olup % 46 ile % 57 arasında değişmektedir. Rekreasyon potansiyeli düşük düzeyde olan alanlar içerisinde 7 nolu alan (% 36) ve 9 nolu alan (%38) en düşük değere sahiptir. 11, 12, 14, 15 nolu alanlar yüksek peyzaj değerine sahip olmalarına rağmen rekreatif çekicilik açısından orta değerinde bir potansiyel taşıması yönünde ortaya çıkan değerlendirmede ulaşılabilirlik ve rekreatif kolaylık faktörlerindeki eksikliklerin etkisinin olduğu söylenebilir.

Ortaya çıkan değerlendirme sonucunda bir alanın rekreatif faaliyetleri gerçekleştirme açısından uygun olmasında peyzaj değerinin, rekreatif kolaylıkların varlığı ve ulaşılabilirliğin önemi puanlamadan da görülmektedir. Elde edilen değerlerden de anlaşılacağı gibi alanın büyüklüğü, ne tür bitki örtüsüne sahip olduğu, topoğrafik yapısı, su kaynağının varlığı, kültürel değerlerin varlığı, yaban hayatının varlığı ve görsel kalitesi o alanın kullanılabilirliğini ve çekiciliğini arttıran etkenler olarak dikkat çekmektedir.

Ulaşılabilirlik, rekreatif etkinliklere katılımı etkileyen diğer bir önemli etkidir. Alana özel araçlarla ulaşabilmenin yanı sıra toplu taşıma araçlarıyla da ulaşabilmek gerekmektedir. Bu nedenle, toplu taşıma araçlarında harcanan zaman halkın istemeyeceği bir durumdur. En kısa sürede ulaşımın sağlanabilmesi o yerin rekreasyon potansiyeli değerlendirilmesinde önemli bir değere sahiptir.

Rekreatif kolaylıklar, rekreasyon potansiyelinin artmasına önemli bir etki yapmaktadır. Çalışma alanı içerisinde yer yer alanın güzel manzaralı, donanımlı, ağaçlıklı ve yeşil alanlı, su durumu, otopark imkânı, güvenlik durumu ve alanda bulunabilecek satış büfesi ve dinlenme olanakları bulunan tesislerin bulunduğu mesire alanları bulunmaktadır. Bu tesislerin varlığı bu alanı tercih edilmesindeki önemli etkenler arasında olmasını sağlamaktadır. Fakat bu alanlar yeterli sayıda ve imkanda değildir. İyi yağılabilir bir

planlama ile karayolu güzergahı üzerinde yapılabilecek bu tesisler ile hem baraj gölünün rekreasyonel değerinden faydalanma sağlanabilecek, hem de yolculuk yapan insanlar için dinlenme alanları sağlanmış olacaktır.

Katılımcılar ve uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmelerde alandaki rekreasyonel kullanımı olumsuz etkileyen faktörlerin başında, mevcut olan doğal kaynakların baraj inşaatları ve yol yapım çalışmaları esnasında tahrip olması gelmiştir. Bu sebeptendir ki rekreasyon potansiyelin belirlenmesinde, o alanı etkileyecek mevcut olan ve olası olumsuz etkenleri de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Tahrip olan alanların bir an önce onarılıp tekrar doğal görüntüsüne kavuşması sağlanarak bu rekreasyonel potansiyeli yüksek alanların kullanımı yönünde olumlu adımların atılması gerekmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde pek çok sebepten dolayı değişen yaşam koşulları insanların rekreasyon gereksinimini giderebilmek ve bir çok suya dayalı faaliyeti yapabilmek amacıyla önemli peyzaj elemanlarından birisi olan su kaynakları ve yakın çevrelerini tercih etmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalarda insanların rekreatif faaliyetler için doğal alanların, yeşil alanların yanında özellikle su ve su yüzeylerini tercih edenlerin oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Turizm ve rekreasyon amaçlı en çok tercih edilen su yüzeyleri arasında deniz ve deniz kıyıları gelmektedir. Denize kıyısı olmayan bölgelerde ise insanlar çoğunlukla akarsu, göl, nehir gibi daha yakın olan sulak alanları tercih etmektedirler. Bu sebeptendir ki bu alanlara olan talebin giderek artması ile birlikte bu kaynakların planlanması gereği de ortaya çıkmıştır.

Su kıyılarına yönelik planlamalar birçok Avrupa ülkesinde uzun yıllardır yapılmaktadır. Özellikle göl kıyılarında yaptıkları düzenlemelerle ekonomik ömrünü doldurmuş olan birçok baraj gölünün yeniden kazandırılmasını sağlamışlardır. Bu planlamaları yaparken de bu su yüzeyi ve çevrelerinin uzun dönemde yüksek kalitede ve doğal dengelerinin bozulmadan kullanılabilirlikleri göz önünde bulundurmuştur. Ülkemizde ise bu alanlar ile ilgili geçmiş yıllara ait planlama çalışmalarının olmadığı, yapılanlarda ise alanın taşıma kapasitesi ve halkın rekreasyon talebinin göz ardı edildiği ve düzenlenen alanın sürdürülebilirliğinin sağlanamadığı görülmektedir (Özkazanç, 2005; Karahan ve Orhan, 2009).

Önemli su kaynaklarından bir tanesi olan Barajlar ve baraj gölleri, hem başlı başına birer doğa harikaları olmaları hem de potansiyel turistik çekiciliklere sahip olmaları nedeniyle, doğal turistik kaynak olarak değerlendirilmişlerdir (Doğanay ve Zaman, 2013). Dünya genelinde baraj göllerinin rekreasyonel amaçlı kullanımı, 1945 yılından itibaren başlamış olup, ilk örneklerine ABD’de Mississippi Nehri üzerinde yapılan çok amaçlı baraj üzerinde planlanan rekreasyonel alan projelerine rastlanılmıştır. Aynı planlama çalışmalarının ülkemizde de yapılmaya başlandığı görülmektedir (Özkazanç, 2005; Özgüç, 2011).

Turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin, çalışma alanının yöresel kalkınmasını destekleyecek önemli bir unsur olacağı düşünülmektedir. Deriner Baraj Gölü ve yakın çevresinde piknik, balıkçılık, manzara seyri gibi rekreasyonel aktiviteler zaten yapılmaktadır. Bu yapılan aktiviteler kıyı bölgesine yakın, arazi yapısı az eğimli, ulaşım ve erişim kolaylığı olan, mevcut rekreasyon alanları ile ilişki kurabilecek özellikteki alanlar çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. Sahip olduğu topoğrafya, bitki örtüsü, ulaşım, sunduğu eşsiz manzaralar, ziyaretçilerin doğa sporlarına yönelik aktif ya da pasif çeşitli faaliyetlerde bulunduğu mevcut rekreasyon alanları ve yöreye özgü kültürü tanımları için yarattığı fırsatlar göz önüne alındığında baraj gölü ve yakın çevresinin bir çok rekreasyonel faaliyeti gerçekleştirebilmek için yüksek bir potansiyel taşıdığı ortadadır. Fakat önemli doğal, tarihi ve kültür varlıklarına, rekreatif olanaklarına rağmen, alanın potansiyel turizm ve rekreasyonel kaynakları yeterince tanıtılmamıştır. Tanıtım faaliyetlerinin artırılmasıyla birlikte, alternatif turizm ve rekreasyon faaliyetleri de gelişecektir.

Rekreasyonel faaliyetlere yönelik altyapı planlama çalışmalarında, yer seçimi, planlama, tasarım, ulaşım, konaklama, kirlilik (katı atık, kanalizasyon yönetimi, vb.) doğal çevre ve sulak alanların korunması vb. çevresel düzenlemelere önem verilmelidir. Bu alandaki kaynakların aşırı kullanımının engellenmesi, atıkların önlenmesiyle kirlilikten korunması, erozyon çalışmaları gibi tedbirler doğal değerlerinin sürekliliği açısından da büyük önem taşımaktadır.

Baraj gölü ve yakın çevresinin rekreasyonel açıdan ilgi gören bir merkez haline getirecek ve bölge halkına gelir sağlayacak, istihdam yaratacak potansiyel ürünlerin geliştirilmesi konusunda en önemli husus günübirlik tesis ihtiyacının karşılanması olacaktır. Deriner Baraj Gölü ve yakın çevresinde alt ve üstyapı sorunlarının doğal çevreyi bozmadan giderilerek, küçük günübirlik tesislerinin açılması için yerel halka teşvik edilmesi gibi özendirici tedbirlerin alınması, düşünülen tesislerin ve çevrelerinin ekolojik, ekonomik, kültürel ve fiziksel taşıma kapasitelerinin belirlenerek rekreasyonel faaliyetlerin doğaya zarar vermeden gerçekleştirilmesinin sağlanması gibi bir dizi önlemin bir an önce alınması gerekmektedir. Yapılacak günübirlik hizmet birimlerinde doğal kırsal çevreye uyumlu, geleneksel yapı kültürü ve konut mimarisi göz önünde tutulması gereklidir.

Baraj Gölünün sahip olduğu potansiyel nedeniyle durgun su spor faaliyetleri için uygun parkurlar oluşturulmalı ve yapılacak ulusal veya uluslararası turnuvalar ile tanıtımı sağlanmalıdır. Aynı zamanda motorlu su araçları veya sandallarla ile baraj gölü boyunca gezintilerin yapılması uygun mola yerlerinde iskelelerin kurulması, yeme-içme faaliyetine yönelik alt yapının oluşturulması ve sürekliliğinin sağlanması ile de yörenin turizm ve rekreasyonel potansiyelini olumlu katkıları sağlaması yanısıra, yöre halkı için ek istihdam kaynağı olacaktır. Ayrıca göl çevresinde farklı aktiviteleri barındıran alanların düzenlenmesi, sahanın rekreasyonel kullanımı açısından önemli bir adım olacaktır.

4.1. Alan Kullanımına Yönelik Sonuç ve Öneriler

Deriner Baraj Gölü ve yakın çevresi Artvin ve yakın ilçelerde, yerleşim yerlerinde yaşayanlar için alternatif rekreasyonel alan olarak kullanılabilir ve aynı zamanda su potansiyeli bakımından suya dayalı birçok rekreasyonel faaliyeti gerçekleştirilebilecek önemli potansiyel oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda Durum analiz sonuçları ve Gülez (1990) yöntemine göre yapılan potansiyel belirlemeye yönelik yapılan analiz sonuçları dikkate alınarak çalışma alanında önerilen faaliyetler ve yapılabilecekleri uygun alanlar verilmiştir.

Yapılabilecek Faaliyet/Faaliyetler	Önerilen Alan	Alanın kaynak değeri/değerleri	Öneri alt yapı ve tesisler
Botçuluk ve Motorlu Su Araçlarıyla Gezinti	Baraj gölü tamamı	Deriner Baraj Gölü gerek uzunluğu gerekse alanının büyüklüğü göz önüne alındığında durgun sularda yapılan hem motorsuz botlarla hem de motorlu botlarla gezintiler için büyük bir potansiyele sahiptir.	11, 12, 13, 14, 15 nolu alanlarda durak ve mola yeri olarak kullanılacak iskeleler wc, çeşme, yeme-içme alanları gibi alt yapı tesisleri oluşturmak
Olta Balıkçılığı	3, 10, 13,14,15	Geniş ve derin olan durgun su yüzeyi, ulaşım kolaylığı,	Belirlenen alanlarda iskeleler, wc, çeşme ve otopark gibi alt yapı tesisleri oluşturmak
Piknik Yapmak	3, 4,5,8,9, 13,14	Günübirlik ihtiyaçlarını karşılayabilecek önemli alan ve tesis varlığı, çevre güzelliği ve manzara değeri	Durak ve mola yeri olarak kullanılacak otopark wc, çeşme, yeme-içme alanları gibi alt yapı tesisleri oluşturmak
Doğa Yürüyüşü (Trekking)	11,12, 13,14,15	Özellikle eski yerleşimlerin olduğu, köy yerleşimlerin bulunduğu su ile yakın ilişkili alanların varlığı	Wc, çeşme, yeme-içme alanları, yönlendirme levhaları gibi alt yapı tesisleri oluşturmak
Manzara Seyri Ve Fotoğrafçılık	1,3,4,5,6,7,9, 14,15	İlginc jeolojik oluşumlar, ilginç peyzaj formları ve bitkilerin sunduğu mevsimsel renk gösterileriyle de zengin görsel peyzaj değerleri sunmaları	Seyir terasları, otopark wc, çeşme gibi alt yapı tesisleri oluşturmak
Yaban Hayatı Ve Kuş Gözlemlemek	3,14,15	Özellikle yaban hayvanlarının görülebileceği suya en yakın su ile yakın ilişkili alanların varlığı	Gözlem noktaları, kuleleri
Tarihi Ve Kültürel Yerlerin Ziyareti	2,3,8,11,12,13,1 4,15	Yöreye özgü kültürü (yemek, el sanatları, gelenek ve görenekler ile birlikte özgün mimari özelliklerin varlığı	Durak ve mola yeri olarak kullanılacak otopark wc, çeşme, yeme-içme alanları gibi alt yapı tesisleri oluşturmak
Dalgıçlık	2,3,8,11,12,13,1 4,15	Sular altında kalan yerleşimler, tarihi eserlerin varlığı	Dalgıçlık için gerekli alt yapı ve tesisler

Bu araştırmada, çalışma alanının mevcut rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesini sağlamak ve alandan en etkili verimi alabilmek için şu öneriler getirilebilir:

- Barajın tamamlanması ile Deriner Barajı gölalanı çevresinde peyzaj değeri yüksek farklı rekreasyonel faaliyetler için uygun alanlar oluşmuştur. Bu bölgelerde su sporları yapmaya elverişli alanlar (tesisler) kurulması mümkün olacaktır. Deriner baraj gölü ve çevresinde yapılabilecek rekreasyonel aktiviteler bakımından ele alındığında, durgun su yüzeyleri üzerindeki rekreasyonel aktiviteler ile su kıyısına bağlı rekreasyonel aktiviteler şeklinde değerlendirmek daha uygun olacaktır.

- Deriner baraj gölü, geniş ve uzun bir göl alanına sahiptir. Bu gölde, tekne turları ile bot veya kayak gezintileri gibi faaliyetler düzenlenebilir. Söz konusu faaliyetler, turistik ürün çeşitlenmesine katkı sağlayabilecek etkinliklerdir. 1960'lı yıllara kadar Çoruh nehrinde yapılan kayak ulaşımı (Aytekin, 2013) dikkate alınarak, alternatif bir ulaşım arayanlar için Deriner baraj ve baraj gölü hem ulaşım hem de gezinti işlevini yerine getirebilecek bir potansiyele sahiptir. Ancak bu noktada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, yolcu güvenliğini sağlayacak tedbirlerin eksiksiz olarak alınmış olması gerekliliğidir.

- Göl kıyıları da turistik ve rekreasyonel faaliyetler için oldukça uygun alanlardır. Ancak bu alanların rekreasyonel açıdan değerlendirilebilmeleri için altyapı hizmetlerinin sağlanmış olması gerekmektedir (Doğanay ve Zaman, 2013; Orhan, 2015). Bu kapsamda göl çevresinde öncelikle çevresel etkileri göz önünde

bulundurulması, ziyaretçiler için çeşitli aktiviteleri gerçekleştirebilecekleri mesire alanlarının oluşturulması düşünülebilir. Söz konusu alan içerisinde, piknik alanı, çocuk parkı, araç park yeri, yürüyüş ve bisiklet yolları, adrenalin özellik taşıyan sportif faaliyetler gibi farklı aktivitelerin yapılabileceği kısımlar düzenlenebilir. Bununla birlikte, ulaşım sorunun çözümlenmiş olması, yolların asfaltlanması, yeterli sayıda tuvalet ve çöp kutularının yerleştirilmesi gibi farklı ihtiyaçların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Piknik alanlarında kamelyaların yapılması, yürüyüş yollarının döşeme malzemeleri ile döşenmesi, gelenlerin su ihtiyacını karşılayabileceği çeşmelerin yapılması, baraj gölüne doğru olan kısımda güvenliği sağlayacak çitlerin oluşturulması, belli bölgelerde seyir alanlarının düzenlenmesi gibi çalışmalar yapılarak alanın rekreasyonel yönden kullanımı sağlanabilir.

- Deriner baraj gölü ve yakın çevresinde rekreasyonel faaliyetler kapsamında değerlendirilebilecek alanlar özellikle baraj gölünü oluşturan üç kol arasında yer alması ve uygun manzara koşulları oluşturması önemli avantajlardır. Bu alanı diğerlerinden ayıran en temel özelliklerden biri ise; göl ile arasında yüksek dik yamaçların yer almasıdır. Bu durum, güvenlik açısından risk oluşturabilecek olmasına rağmen, gölün mesire alanında yapılan faaliyetlerin olumsuz etkilerinden olabildiğince az etkilenmesine vesile olabilir. Ayrıca bu alanlar seyir alanlarının yapılması için oldukça elverişlidir. Belli alanlardan oluşturulacak merdivenlerle göle ulaşımın sağlanması da mümkün olabilecektir. Çalışma alanı içerisinde göl ile arasında dik yamaçların olmadığı alanlar da mevcuttur. Bu alanlardan göl kıyısına ulaşılacak güvenli alanlar oluşturularak, buralarda göle doğru iskelelerin yapılması uygun olacaktır. Söz konusu iskeleler yardımıyla bir taraftan olta balıkçılığı (gölde doğal ortamda yayın ve adi sazan türleri yaşamaktadır) faaliyetleri yürütülebilecekken, diğer taraftan da gölde gezinti yapmak için bekleyen tekne ve kayıklar bağlanabilecektir. Aynı zamanda bu alanlar piknik alanı olarak kullanılabilir.

- Deriner baraj gölü çevresinde bulunan alanların rekreasyon potansiyelinin geliştirilmesi için sportif rekreasyon aktivitelerine ağırlık verilebilir ve yılın belirli günlerinde "Deriner su sporları şenliği" adı altında baraj gölü üzerinde etkinlikler düzenlenerek, halkın daha farklı ve eğlenceli aktivitelere yönlendirilmesi sağlanabilir.

- Deriner Barajı enerji üretimi amaçlı yapılmış olup minimum kotta 1713 hektar alanla su ürünleri yetiştiriciliği açısından büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Ana kaynağı Çoruh Nehri olan Deriner Barajı Şavşat ve Ardanuç dereleriyle de beslenmektedir. Baraj derin vadiye kurulduğu için su derinliği 80-100 metre arasında değişmekte, barındırdığı büyük su kütlesi sebebiyle maksimum 17- 18 °C su sıcaklığıyla da su ürünleri için gerekli kriterleri sağlamaktadır.

- Asakawa ve ark. (2004), Toccolini ve ark. (2006), Giordano ve Riedel (2008) ve Salıcı ve Altunkasa (2010) gibi Yeşil koridorlarla ilgili çalışmalar yapan birçok araştırmacı koridorların rekreasyon amaçlı kullanımlar açısından önemli bir potansiyel sunduğunu vurgulamışlardır. Bu amaçla kentsel ve kırsal alanlar arasında bağlantı sağlayan, koridor boyunca kültürel ve doğal değerler içeren, su kıyısı alanları koridor sisteminin geliştirilmesinde omurga olarak kabul etmişlerdir. Yeşil koridor modelinde, rekreasyon yönelimli olduğundan koridor kapsamındaki odak noktalarını oluşturacak alanların "çekim odağı" niteliğindeki yüksek rekreasyon potansiyeline sahip rekreasyonel kullanım öncelikli alanlar belirlenmektedir. Yusufeli barajı, Artvin Barajı, Deriner Barajı, Borçka Barajının benzer özellikleri taşımaları nedeniyle yeşil koridor modeli uygulanabilir.

Sonuç olarak Deriner baraj gölü ve çevresinde suya dayalı birçok rekreasyonel aktiviteye önemli potansiyel oluşturan alanlar mevcuttur. Bu alanlarda su ile doğrudan ilişkili suya dayalı rekreasyon etkinlikleri arasında; botçuluk ve motorlu su araçlarıyla gezinti, kürekçilik, olta balıkçılığı, sandalla gezinti, kano gibi etkinlikleri yapılabilecek potansiyele sahiptir. Aynı zamanda su ile dolaylı ilişkili suya dayalı rekreasyon etkinliklerinden; piknik aktiviteleri, doğa yürüyüşü (trekking), kamping, yaban hayatı gözleme ve izleme, manzara seyri ve fotoğrafçılık, kuş gözlemciliği gibi etkinliklerde yapılabilir. Su alanları devamlılık için doğa ve canlılar açısından büyük öneme sahip ve korunması öncelikli alanlar arasındadır. Su kaynaklarında ve yakınlarında yapılacak rekreasyonel faaliyetlerin sürdürülebilirliği için bu kaynağın korunması ve yörenin rekreasyonel potansiyelinin en önemli girdisi olduğunun unutulmaması gereklidir.

KAYNAKÇA

- Akşit, A., N. (2016). Gazipaşa'nın Tarım Turizmi (Agroturizm) Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Swot Analizi. *The Journal of International Social Research*, 9(42).
- Akten, M. (2003). Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 2, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 115-132. Isparta.
- Albay, N. (2006). *Üsküdar-Haydarpaşa Arası Kıyı Düzenlemesinin Rekreasyonel Açından Değerlendirilmesi*. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Tasarımı Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Anonim (2011). *Çoruh Vadisi (Artvin) – Deriner Barajı Su Aynası Altında Kalacak Alanda Bulunan Risk Altındaki (Endemik Ve Endemik Olmayan Nadir) Bitkilerin Tespiti, Nakledilmesi ve Yetiştirilmesi Projesi*. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, S: 20.
- Anonim (2013). *Artvin Kampüsü*. Artvin Çoruh Üniversitesi Bülteni, Yıl:3 Sayı:8
- Anonim (2014). Ekonomide Dönüşüm Sağlayan Projeler. *İnsan Dergisi*, Türkiye İnşaat sanayicileri Isveren Sendikası Yayınları. Mart - Nisan 2014. S: 108
- Asakawa, S., Yoshida, K., & Yabe, K. (2004). Perceptions Of Urban Stream Corridors Within The Greenway Sytem Of Sapporo, Japan. *Landscape And Urban Planning*, 68, 167-182
- Aytekin, O. (2013). Çoruh Irmağı Üzerinde Yapılan Tarihi Kayık Taşımacılığı Üzerine Bir Değerlendirme. *The Journal of International Social Research*, 6(25).
- Birdir, K., Karakan, H. İ., & Çolak, O. (2016). Gaziantep İlinin Turizm Açısından SWOT Analizi Ve Turizmin Geliştirmesine Yönelik Öneriler. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13.1
- Belkayalı, N., & Aydın, M. (2016). The Recreational Using of Water Resources of Küre Mountains National Park. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 4(10), 893-902.
- Boud-Bovy, M., & Lawsom, F. (1998). Tourism-Recreation Handbook of Planning And Design, *Architectural Pres*, Isbn:0 7506 3086 8.
- Buchwald, K. (1973). Gutachten für einen Landschaftsrahmenplan. Bodensee BadenWürttemberg. *E'in Beitrag zur regionalen Entwicklung im Baden-Württembergischen Bodenseegebiet*. Ministerium für Ernährung Landwirtschaft und Umwelt Baden Württemberg, Stuttgart, 206s.
- Cendere, A. (1998). *Su Elemanlarının Kentsel Mekanlarda ve Yeşil Alanlarda Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 134s.
- Doğanay, H., & Zaman, S. (2013). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. (Güncellenmiş 4. Baskı), Pegem Akademi Yayınevi, Ankara
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Driver, B. L., & Tocher, S. R. (1970) *Toward A Behavioural Interpretation Of Recreational Engagements, With Implications For Planning*. In B. L. Driver (Ed.), *Elements Of Outdoor Recreation Planning*. Ann Arbor: University Of Michigan Press, 9-31
- Eminağaoğlu, Ö. (2015). *Artvin'in Doğal Bitkileri*. Promat Basım Yayın San. Ve Tic. A.Ş., Isbn:978-605-030-854-9
- Emir, E. (2012). *Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: üniversite öğrencileri örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon
- Fairbrother, N. (1976). *The Natural Of Landscape Design*. London: The Architectural Press
- Giordano, L. C., & Riedel, P. S. (2008). Multi-Criteria Spatial Decision Analysis For Demarcation Of Greenway: A Case Study Of The City Of Rio Claro, Sao Paulo, Brazil. *Landscape And Urban Planning*, 84, 301-311
- Güleç, S. (1990). Orman İçi Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi İçin Bir Değerlendirme Yöntemi. *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, Seri A, Cilt 40, Sayı 2, Say 132-147, İstanbul.
- Güngör, S., Arslan, M. (2004). Turizm ve Rekreasyon Stratejileri için SWOT Analizi, Görsel Kalite Değerlendirmesi, Turizm Tesislerinin Beğenilirliği ve Turizm Tesisleri Durum Analizi Uygulaması; Beyşehir İlçesi Örneği. *SÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18(33), 2004.
- Hamamcıoğlu, C. (2005). Kentlerin Suyolu Girişlerinde Geçmişten Günümüze Yaşanan Aşamalar ve Kentsel Tasarım. *TMMOB Şehir Plancıları Odası Süreli Yayınlar Planlama Dergisi*, Yıl:2005 Sayı:3 Ankara.
- Hattapoğlu, Z. (2004). *Su Olgusunun Yerleşmeler Evrimindeki Yeri ve Günümüzde Bir Kentsel Tasarım Elemanı Olarak Yeniden Yorumlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 176s.
- Karahan, F., & Orhan, T. (2009). Çoruh Havzası Uzundere Vadisi'nin Kırsal Rekreasyon Planlaması Yönünden Suya Dayalı Olanakları. *Kırsal Çevre ve Ormanlık Sorunlarını Araştırma Derneği, Kırsal Çevre Yılığ*, (2009): 54-81.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)*. 3.Baskı. Ankara
- Kiemstedt, H. (1967). *Zur Bevoerlung der Landschaft für die Erholung*. Evaluation zur Landespflege. Sonderheft; 1, Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
- Khazim, A. (1990). *Metropolitan Alanlar İçinde Kalan Su Kıyılarının Rekreasyonel Kullanımı "Ankara Mogan Gölü" Örneği*. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı.
- Kılıç, A. (2001). Kent Kıyılarının Dönüşümünde Endüstriyel Miras Kavramı: İstanbul İstinye Tersanesi. *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları 3. Ulusal Konferansı 2001, Kıyı Alanları Yönetimi Türkiye Milli Komitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara*, S:127-134.
- Koçan, N. (2012). Doğal alan ve kaynakların turizm ve rekreasyon amaçlı kullanımı: Harşit Çayı (Gümüşhane) ve yakın çevresinde değerlendirme. *Fırat Üniv. Fen Bilimleri Dergisi*, 24, 77-83.
- Memlük, Y. (1977). *Bursa şehri ve Çevresi İçin Rekreasyon Sisteminin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, AÜ Fen Bilimleri Enstitüsü
- Muderrisoglu, H., Oğuz, D., & Şensoy, N. (2010). An evaluation of green areas from the point of user satisfaction in Ankara, Turkey: Gap analyses method. *African Journal of Agricultural Research*, 5(10), 1036-1042.
- Orhan, F. (2015). *Baraj göllerinin alternatif ekonomik faaliyetlerde kullanımı: Borçka baraj gölü örneği*.
- Orhan, F., & Gök, Y. (2016). Baraj Yapımı Nedeniyle Yeri Değiştirilen Yerleşmelere İki Örnek: Oruçlu ve Zeytinlik Köyleri (Artvin) Construction of the dam due to the Replaced Settlement Place Example: Fasting and Olive Villages (Artvin). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(35), 131-148.
- Önder, S., & Polat, A. T. (2004). Konya İli Karapınar İlçesi'nin Ekoturizm Yönünden Görsel Kalite Değerlendirmesi Ve Swot Analizi. *Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 18(33), 80-86.
- Önen, M. (2007). *Kentsel Kıyı Mekanı Olarak Akarsuların Rekreasyonel Kullanım Potansiyelinin İrdelenmesi: Eskişehir Porsuk Çayı Ve İstanbul Kurbağaludere Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özgüç, N. (2011). *Turizm Coğrafyası- Özellikler ve Bölgeler*, İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Özkan, B., & Kaplan, A. (1992). İzmir Kuş Cennetinin Rekreasyonel Turizm Yönünden Önemi. *Turizm Yılığ*.
- Özkazanç, D. (2005). *Kirazlı köprü Baraj Gölü ve Çevresi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Sağlık, A., Erduran, F., & Çelik, A. (2012). Kent İçi Akarsuların rekreasyonel yönden kullanımı: Çanakkale Sarıçay örneği. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*, (1), 43-48.
- Salcı A., & Altunkasa M. F. (2010). Çatalan Baraj Gölü-Deli Burun Aksında Seyhan Nehrinin Yeşil Koridor Sistemi Olarak Kullanılabilirliğinin Araştırılması. *Ekoloji*, 19, 76, 36-49 (2010)
- Şimşek, K. Y. (2013). Alışveriş Merkezlerinde Ticari Rekreasyon ve Hizmet Kalitesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(3), 53-75.
- Tanrıvermiş, E. (2000). *Ankara Koşullarında Suya Dayalı Rekreasyon-Spor Faaliyetlerinin Planlanması Üzerine Bir Araştırma*.Doktora Tezi

- Toccolini A., Fumagalli N., & Senes G. (2006). Greenway Planning İn Italy: The Lambro River Valley Greenways System. *Landscape And Urban Planning*, 76, 1-4, 98-111
- Topay, M., Ve Memlük, Y. (2011). Rekreasyonel Etkinlikler İçin Uygun Alan Seçimine Yönelik Yeni Bir Yöntem Yaklaşımı; Bartın-Uluyayla Örneği. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12:141-147
- Tülek, B., & Barış, M. E. (2014). Kent içi ve yakın çevresindeki su kıyısı rekreasyon alanlarının ekolojik kriterler açısından değerlendirilmesi: Mavi Göl örneği. *Journal of Agriculture Faculty of Uludağ University*, 28(2), 13-26.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(24), 543-559
- Uğurlu, A. (2005). *Rekreasyonel Amaçlı Doğa Sporlarının Turizmde Kullanılması Antalya Köprülü Kanyon Rafting Uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 120s.
- Uzun, G., Altunkasa M. F. (1991). *Rekreasyonel Planlamada Arz ve Talep*. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Genel Yayın 6: 80.
- URL-2, 2016. *Deriner Barajı ve Hes*. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü. [Http://www.Dsi.Gov.Tr/Projeler/Deriner-Baraj%C4%B1.17.08.2016](http://www.dsi.gov.tr/Projeler/Deriner-Baraj%C4%B1.17.08.2016)
- Yılmaz, T., & Özel, E. A. (1999). *Islak Alanlarda Rekreatif Olanaklar*. AÜ Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Lisans Tezi, Ankara.
- Yılmaz, R. (2006). Saroz Körfezinin Turizm ve Rekreasyonel Kullanım Potansiyeli Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Tekirdağ. Seri: A, Sayı: 1, Yıl: 2006, Issn: 1302-7085, Sayfa: 124-135.
- William, H. (1973). *Environmental and Cognition, Conitive Appreciation Analysis of Human Special Behavior*. New York: Sewner Press.
- Wylson, A. (1986). *Aquatecture: Architecture and Water*. London The Architectural Press.